

KAKO SPREJETI STANDARDE ZA POTREBE SLOVENSKE GEODEZIJE

doc.dr. Božo Koler

FGG-Oddelek za geodezijo, Ljubljana

Prispelo za objavo: 1995-07-05

Pripravljeno za objavo: 1995-09-01

Izvleček

V članku je predstavljen postopek ustanavljanja tehničnega odbora, postopek sprejemanja slovenskih standardov za potrebe geodezije in označevanje slovenskih standardov.

Ključne besede: Geodetski dan, geodezija, Otočec, postopek, sprejemanje, standard, tehnični odbor, 1995

Zusammenfassung

Der Artikel stellt das Verfahren der Gruendung eines technischen Ausschusses, das Verfahren der Aufnahme von slowenischen Normen fuer den Bedarf der Geodaesie und die Bezeichnung der slowenischen Normen vor.

Stichwoerter: Aufnahme, Geodaesie, Geodaetentag, Normen, Otočec, technischer Ausschuss, Verfahren, 1995

1 UVOD

Od konca leta 1991, ko je v okviru Ministrstva za znanost in tehnologijo začel delovati Urad za standardizacijo in meroslovje (v nadaljnjem besedilu USM), smo Slovenci dobili tudi možnost, da samostojno sprejemamo svoje slovenske standarde in se vključimo v mednarodno standardiziranje. Delo na področju standardizacije je v USM-ju organizirano v šestih programskih svetih, ki jih vodijo tehnični sekretarji, ki so zaposleni na USM-ju. Posamezni programski sveti so:

- informacijska tehnologija in telekomunikacije
- elektrotehnika in elektronika
- živila, zdravje, kemija in okolje
- gradbeništvo, kovinski in nekovinski materiali
- strojništvo, transport in pakiranje
- temeljni standardi in izdelki za dom in prosti čas.

Novo prelomnico pri sprejemanju slovenskih standardov predstavlja sprejetje Zakona o standardizaciji, ki je stopil v veljavo 1995-01-25. Zakon je usklajen s podobno zakonodajo v državah Evropske unije (EU). Ureja sprejemanje, izdajo in uporabo tehničnih predpisov in standardov ter postopke za ugotavljanje skladnosti. Postopki za ugotavljanje skladnosti neposredno ali posredno zagotavljajo, da so izpolnjene zahteve iz tehničnih predpisov in standardov. Cilj zakona je, da se zgradi in uveljavi tak sistem standardizacije, ki bo omogočal sočasno nastajanje in sprejemanje

mednarodno usklajenih standardov (Palma et al., 1995). Začetek pri sprejemanju standardov za potrebe geodezije predstavlja ustanovitev tehničnega odbora USM/TC GPO Gradnja poslopij (maj, 1993). V okviru omenjenega tehničnega odbora deluje tudi delovna skupina Meritve in odstopanja, ki je zadolžena za pregled standardov s področja geodezije v inženirstvu.

2 STANDARDIZIRANJE ZA POTREBE GEODEZIJE

Če analiziramo današnje stanje na področju geodezije (geodetske izmere) v Sloveniji, potem lahko ugotovimo:

- slovenskih standardov za področje geodezije nimamo
- nimamo podatkov o obsegu morebitne uporabe tujih standardov v posameznih organizacijah (npr. DIN, ISO ...)
- večino geodetskih del izvajamo po različnih in večinoma zastarelih pravilnikih, ki predstavljajo tehnične predpise.

Preden se odločimo, da se bolj dejavno vključimo v delo USM-ja, se moramo vprašati, zakaj želimo sprejeti standarde za področje geodezije. Mislim, da je sprejem standardov za potrebe geodezije potreben predvsem zaradi:

- poenotenja proizvodnje in njenih proizvodov, merskih postopkov in uporabljene strojne in programske opreme,
- zagotavljanja racionalnega in kvalitetnega izvajanja geodetskih del in doseganja ustrezne natančnosti izvajanja geodetskih del,
- poenotenja terminologije znotraj stroke in do drugih strok.

Poleg tega nam sprejeti standardi pomagajo oceniti stopnjo razvoja stroke in možnosti za njen nadaljnji razvoj. Da bi lahko sprejeli slovenske standarde za potrebe geodezije, moramo:

- dati pobudo za ustanovitev tehničnega odbora (v nadaljnjem besedilu TC) za področje geodezije,
- poiskati svoj interes v delu tehničnega odbora in delovne skupine (USM/TC GPO/WG 2 - Meritve in odstopanja), ki pokriva področje geodezije v inženirstvu,
- vključiti se v delo že obstoječih TC-jev (npr.: TC Geografske informacije, TC 10 Tehniško risanje, TC 37 Terminologija (načela in koordinacija), TC 69 Uporaba statističnih metod, TC 145 Grafični simboli in TC 172 Optika in optični instrumenti).

3 SPREJEMANJE SLOVENSКИH STANDARDOV

3.1 Mejni pogoji pri standardiziranju in ustanovitev tehničnega odbora

Nujno osnovo za uspešno standardiziranje predstavljajo vhodne veličine, ki so definirane s potrebo po določenem standardu, ki jo v najboljšem primeru spremlja tudi predlog za novi standard. Pri samem postopku sprejemanja standarda naj bi bili izpolnjeni tile mejni pogoji:

- prostovoljno sodelovanje vseh zainteresiranih pri sprejemanju in kasnejši uporabi standarda,

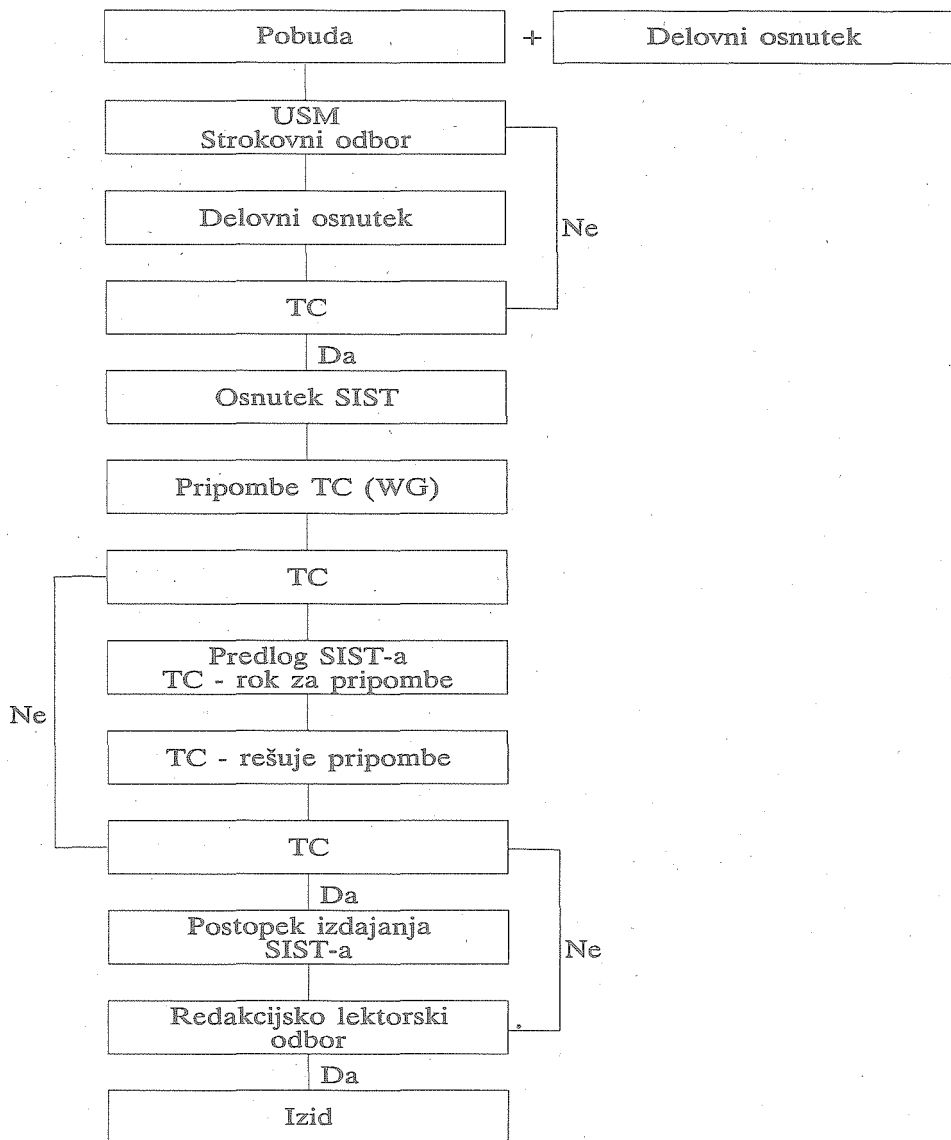
- zagotovljena mora biti javnost dela in pripombe, rešene na osnovi usklajevanja različnih mnenj in z doseganjem konsenza,
- enotnost in doslednost, ki naj zagotovi, da se posamezni standardi med seboj ne izključujejo,
- enostavnost rešitev, ki je tudi najbolj sprejemljiva za vse zainteresirane,
- spremljanje razvoja tehnologije in vključevanje najnovejših spoznanj znanosti in stroke,
- ekonomičnost, ki se kaže predvsem v tem, da standardizacija ni namenjena sama sebi, temveč vsem zainteresiranim uporabnikom,
- koristi celotne stroke (družbe) morajo prevladati nad interesi posameznikov,
- praviloma moramo težiti k sprejemanju standardov na čim višji ravni (mednarodni ali regionalni standardi), kar nam zagotavlja odprtost navzven.

V čim večjem obsegu bodo mejni pogoji pri sprejemanju standardov izpolnjeni, tem več uporabnikov bo imel posamezni standard, čeprav je uporaba standardov neobvezna. Standard mora biti uporabniku pripomoček, s katerim bo lahko bolj uspešno, ekonomično in kvalitetno izvajal svoje delo. V tem primeru bomo opravili tudi s pomisleki, da je standardizacija sama sebi namen. Vpliv strokovne javnosti na sprejemanje slovenskih standardov je zagotovljen z ustanovitvijo tehničnega odbora, ki deluje v okviru USM-ja. Pobudo za ustanovitev tehničnega odbora lahko dajo zainteresirana podjetja, upravni organi in posamezniki, ki menijo, da obstajajo utemeljeni razlogi za njegovo ustanovitev. Pobudo za ustanovitev tehničnega odbora lahko dajo seveda tudi programski sveti in že ustanovljeni tehnični odbori. V primeru standardizacije za potrebe geodezije mislim, da mora pobudo za ustanovitev tehničnega odbora dati Geodetska uprava Republike Slovenije. Če je pobuda za ustanovitev tehničnega odbora sprejeta, potem direktor imenuje tehničnega sekretarja, ki na osnovi razpisa v uradnem glasilu USM-ja izvede postopek ustanavljanja tehničnega odbora. Tehnični odbor lahko za delo na ožjem področju, v okviru svoje pristojnosti, ustanovi tehnični pododbor ali delovno skupino, ki je zadolžena za izvedbo posameznih nalog s področja dela tehničnega odbora ali tehničnega pododbora (Navodilo o sprejemanju in nastajanju slovenskih standardov, 1995).

3.2 Postopek in metode sprejemanja slovenskih standardov

Ko je ustanovljen tehnični odbor, so izpolnjeni vsi pogoji, da lahko začnemo s postopkom sprejemanja standardov. Postopek je predstavljen na sliki 1. Prvo stopnjo pri sprejemanju novega standarda predstavlja pisna in argumentirana pobuda, ki jo na strokovni odbor USM-ja naslovijo zainteresirani (podjetja, organizacije ali skupnosti, zbornice, upravni organi). Če je pobudi priložen tudi osnutek SIST (uradna oznaka za slovenski standard), potem osnutek SIST-a potrdi ustrezni tehnični odbor. V nasprotnem primeru je tehnični odbor oziroma tehnični pododbor ali delovna skupina zadolžena za pripravo osnutka SIST-a, ki mora biti sprejet s konsenzom. Končno besedilo osnutka SIST-a dobi status predloga SIST-a, ki gre v javno obravnavo. Rok za vložitev pisnih pripomb je najmanj 30 dni od dneva objave v uradnem glasilu USM-ja. Po reševanju pripomb, ki so bile dane na predlog SIST-a v času javne razprave, se začne sam postopek za izdajanje SIST-a.

SIST se lahko sprejme na podlagi prevzema mednarodnega, evropskega ali tujega nacionalnega standarda. V splošnem tehnični odbori prevzemajo standarde na čim višji ravni. Če tehnični odbor dvomi o tem, kateri standard naj sprejme, evropskega ali mednarodnega, potem ima po priporočilih USM-ja prednost evropski standard. To je seveda tudi v skladu s politiko Slovenije, da se z zakonodajo, predpisi in standardi približa EU-ju in da postane članica EU-ja (Pogačnik, 1995). Metode sprejema slovenskega standarda so naslednje (Navodila o sprejemanju in nastajanju slovenskih standardov):

Slika 1

- metoda razglasitve: USM razglasi prevzem standarda v svojem uradnem glasilu,
- metoda platnice: v tem primeru se standard ponatisne, dodajo pa se mu platnice, v slovenščini napisan predgovor s pojasnili osnovnih pojmov, ki so navedeni v standardu. To metodo uporabimo, ko so potrebni uvod z dodatnimi pojasnili, razlaga izrazov ali posredovanje določenih podatkov, ki so določljivi posebej za Slovenijo,
- prevod: pri prevodu standarda je treba upoštevati tudi možnost prodaje standarda (najmanj 150 izvodov) in materialne možnosti financiranja založništva.

3.3 Označevanje slovenskih standardov

Sprejeti slovenski standardi se vpišejo v matično knjigo standardov in označijo po mednarodnem klasifikacijskem sistemu (ICS). Slovenski standardi so označeni na naslednji način:

SIST XXXX(X)

| └─ Dodatna številčna oznaka (4 oziroma 5 mest)
Oznaka za slovenski standard

Dodatne številčne oznake si sledijo v zaporedju od številke 1000 dalje. V primeru prevzema tujega standarda se oznaki za slovenski standard doda izvorna oznaka prevzetega standarda ne glede na število mest (npr. SIST ISO 3675). Z referenčno številko standardu dodamo podatek o letu izdaje in obvezno oznako jezika, če je standard izdan v tujem jeziku (npr. SIST ISO 3675:1994 (en)).

4 ZAKLJUČEK

Če se bomo odločili, da bomo sprejemali slovenske standarde za potrebe geodezije, potem se moramo zavedati, da je poleg ustanovitve ustreznega tehničnega odbora zelo pomembno tudi evidentiranje in izbor članov za tehnični odbor. Od izbora ustreznih članov, ki bodo pripravljene delati in prevzeti breme pri standardiziranju za potrebe geodezije, sta predvsem odvisna kvaliteta in intenzivnost sprejemanja standardov. Pobudo pri sprejemanju slovenskih standardov in nadzor nad trenutnim in prihodnjim dogajanjem na področju standardizacije za potrebe geodezije mora prevzeti Geodetska uprava Republike Slovenije. Za sam postopek sprejemanja standardov je tudi zelo pomembno, da so definirani končni uporabniki določenega standarda. Na ta način bomo zagotovili, da bodo sprejeti standardi uporabljani v praksi in da bo delo pri sprejemanju standardov smiselno.

Literatura in viri:

- Palma, P., Fister, V., *Naloge USM ob uveljavitvi novih slovenskih zakonov o standardizaciji in meroslovju. Sporočila USM, 1995, št. 2, str. 7-20*
 Pogačnik, A., *Priporočilo za prevzemanje standardov. Sporočila USM, 1995, št. 1, str. 19-20*
 Navodila o sprejemanju in izdajanju slovenskih standardov. *Uradni list RS, 9. jun. 1995, št. 32, str. 2238-2241*
 Zakon o standardizaciji. *Uradni list RS, 10. jan. 1995, št. 1, str. 37-40*

Recenzija: mag. Božena Lipej
 mag. Dalibor Radovan